

Päihteiden käyttäjät

Päihteiden ongelmakäyttäjät, erityisesti alkoholin suurkuluttajat, ovat Suomessa suuri tuberkuloosin riskiryhmä. Vuonna 1995-1996 tehdyssä kohorttitutkimuksessa keuhkotuberkuloosiin sairastuneista 45% oli sosiaalisesti syrjäytyneitä (alkoholisteja, yhteisasuntoloissa asuvia, vankeja) tai työttömiä.

Viime vuosina on eri puolilla Suomea, erityisesti suurissa kaupungeissa ja asutuskeskuksissa, havaittu päihdeongelmaisten parissa tuberkuloosin tartuntaketjuja. Tilanteeseen on monta syytä ja selitystä.

1. Päihteiden ongelmakäyttäjillä on suurempi mahdollisuus saada tuberkuloositartunta kuin muulla väestöllä.
 - Päihdeongelmaiset, sosiaalisesti syrjäytyneet henkilöt hakeutuvat kaltaistensa pariin. Putkareissut, selviämisasemat, katkaisujaksot ja ryyppysessiot erilaisissa pienissä sisätiloissa seuraavat nopeassa tahdissa toisiaan. Yksi tartuntavaarallinen keuhkotuberkuloosia sairastava henkilö voi olla tartuttavuusaikana tekemisissä kymmenien tai satojen päihdeongelmaisten kanssa.
 - Yskimishygieniaa ei tunneta tai noudateta.
2. Päihteiden ongelmakäyttäjillä on suurempi riski sairastua tuberkuloosiin tartunnan saatuaan kuin muulla väestöllä.
 - Aliravitsemus, jatkuva henkinen ja fyysinen stressi sekä D-vitamiinin puute heikentävät puolustusjärjestelmää. Alipainoisuus kolminkertaistaa tuberkuloosiin sairastumisriskin.
 - Tupakointi vaurioittaa keuhkoputkien limakalvoja. Yhden tupakka-askin polttaminen päivittäin kolminkertaistaa tuberkuloosiin sairastumisriskin.
3. Päihteiden ongelmakäyttäjillä tuberkuloositauti on usein vakavampi kuin muulla väestöllä. Tauti etenee tartunnan jälkeen nopeammin oireiseksi ja tartuntavaaralliseksi keuhkotuberkuloosiksi.
 - Aliravitsemus, jatkuva henkinen ja fyysinen stressi sekä D-vitamiinin puute heikentävät puolustusjärjestelmää.
 - Päihdeongelmainen ei välttämättä hakeudu tutkimuksiin, vaikka haittaavia oireita olisi. Päihderiippuvuus on ensisijainen ongelma ja terveydelliset seikat jäävät helposti sen varjoon. Pahentunutta, limaista yskää voidaan pitää tupakkayskänä. Huonot aiemmat kokemukset terveydenhuoltojärjestelmän suhtautumisesta voivat nostaa hoitoon hakeutumisen kynnyistä. Diagnoosin viivästyessä tuberkuloosi ehtii edetä laaja-alaisemmaksi.
4. Päihteiden ongelmakäyttäjien parissa etenevää tartuntaketjua on vaikea selvittää ja saada katkaistua.
 - Vaikeasti päihdeongelmainen ei välttämättä muista, halua tai pysty identifioimaan kontaktejaan. Yhteystiedot ovat usein epätäydellisiä, eikä altistuneisiin siten saada yhteyttä.
 - Altistuneet henkilöt eivät päihdeongelmansa vuoksi hakeudu kutsusta huolimatta terveystarkastukseen.

Päihderiippuvaisen henkilön tuberkuloositaudin hoito on myös tavanomaista haastavampaa. Vierotusoireita on hoidettava hyvin ja sairastuneelle olisi järjestettävä tarvittaessa päihdepsykiatriset tukitoimet tuberkuloosin hoidon turvaamiseksi. Alkoholin tai muiden päihteiden aktiivinen käyttö tuberkuloosihoidon aikana eivät sovi yhteen. Jos sairastuneen lääkehoito ei jatkuvan päihteiden käytön tai

huonon yhteistyön vuoksi onnistu, on pakkotoimien käyttö eli sairastuneen hoitaminen sairaalassa tahdon vastaisesti tartuntatautilain perusteella mahdollista. Toistuvasti katkeava tuberkuloosin hoito koituu ennemmin tai myöhemmin sekä sairastuneen että hänen ympäristönsä haitaksi. Riski lääkkeille vastustuskykyisen tuberkuloosikannan kehittymisestä on suuri ja hoidon epäonnistuessa tauti voi muuttua uudelleen tartuntavaaralliseksi.

Kannustavalla ja määrätietoisella asenteella päästään pitkälle. Ei ole mahdotonta, että päihdeongelmainen saa tuberkuloosin onnistuneen hoidon bonuksena pysyvän kimmokkeen raitistua.

Päihteiden viihdekäyttöön liittyvät tartuntariskit.

Tietyt päihteiden käyttötavat lisäävät tartuntariskiä, jos seurueessa on tartuttavaan tuberkuloosiin sairastunut henkilö. Tällaisia käyttötapoja ovat:

- Pitkät vesipiippu- tai kannabiksen polttopsessiot pienessä sisätilassa.
- Kannabistuotteiden hyötyosuutta lisäävät käyttötavat kuten pienessä autossa isommalla porukalla polttelu ("hot boxing") ja suusta-suuhun metodilla syväälle keuhkoihin hengitetyn savun puhaltaminen toisen henkilön hengitysteihin ("shot gunning").

Maustetun tupakan tai kannabistuotteiden polttaminen vesipiipussa on tullut muoti-ilmiöksi nuorison ja nuorten aikuisten parissa. Kannabiksen viihdekäyttö on yleistynyt nopeasti. THL raportin 17/2012 (Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet - Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2010) mukaan runsaat neljäkymmentä prosenttia 25-34-vuotiaista nuorista aikuisista miehistä ilmoitti vuonna 2010 kokeilleensa kannabista ainakin kerran elämässään.

Kannabiksen viihdekäyttöön liittyviä tuberkuloosiketjuja on raportoitu paitsi kansainvälisesti, mutta niitä on tullut esille viime vuosina myös Suomessa. Huolen aiheena on tartuntojen leviäminen nuorten aikuisten sairastuttua heidän sosiaalisiin, usein laajoihin piireihin (koulu, opiskelu, harrasteryhmät) ja omiin perheisiin, jolloin rokottamattomat pienet lapset ovat erityisessä riskissä saada tuberkuloositartunta ja sairastua.